राज्य सेवा (मुख्य) परीक्षा-२०१७
दि. १७ सप्टेंबर, २०१७

A ← संच क्रमांक

2017

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक
BOOKLET NO.

ZO9
205137

प्रश्नपुस्तिका

सामान्य अध्ययन – I

वेळ : 2 (दोन) तास

एकूण प्रश्न : 150
एकूण गुण : 150

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 150 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. असा तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉलपेनने** लिहावा.

परीक्षा-क्रमांक								
	केंद्राची संकेताक्षरे							शेवटचा अंक

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक तीन चुकीच्या उत्तरांसाठी एका प्रश्नाचे गुण वजा करण्यात येतील".**

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरूद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

SEAL

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

1. __________ ही महाराष्ट्रातील पहिली राजकीय संघटना होती.

(1) ईस्ट इंडिया असोसिएशन (2) पुणे सार्वजनिक सभा

(3) बॉम्बे असोसिएशन (4) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस

__________ was the First Political Association in Maharashtra.

(1) East India Association (2) Poona Sarvajanik Sabha

(3) Bombay Association (4) Indian National Congress

---

2. रावबहादुर शेंबेकर यांनी पुणे विद्यापीठाला सुरवातीच्या काळात एक लाख रूपये __________ संशोधनासाठी दिले होते.

(1) साखर (2) कापूस (3) गुळ (4) तांदूळ

In the earlier period Raobahadur Shembekar had given rupees one lakh to the Pune University to carry out research on __________.

(1) Sugar (2) Cotton (3) Jaggery (4) Rice

---

3. पंडिता रमाबाईंना कैसर-ए-हिंद किताब का देण्यात आला ?

(1) त्यांनी ख्रिस्ती धर्म स्विकारला म्हणून

(2) त्यांच्या स्त्री शिक्षण कार्याचा गौरव करण्यासाठी

(3) दुष्काळग्रस्त स्त्रियांना आश्रय दिला म्हणून

(4) रमाबाई असोसिएशन स्थापन केले म्हणून

Why was Pandita Ramabai given Kaiser-I-Hind award ?

(1) She accepted Christianity

(2) To appreciate her work for woman education

(3) She gave shelter to famine affected ladies

(4) She started Ramabai Association

---

4. __________ यांनी 1865 मध्ये विधवा विवाह उत्तेजक मंडळ स्थापन केले.

(1) म.गो. रानडे आणि विष्णुशास्त्री पंडित

(2) धों.के. कर्वे आणि विष्णुशास्त्री पंडित

(3) गोपाळ गोखले आणि धों.के. कर्वे

(4) धों.के. कर्वे आणि पंडिता रमाबाई

__________ Founded the Vidhva Vivaha Uttejak Mandal in 1865.

(1) M.G. Ranade and Vishnushastri Pandit

(2) D.K. Karve and Vishnushastri Pandit

(3) Gopal Gokhale and D.K. Karve

(4) D.K. Karve and Pandita Ramabai

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

5. शेतकऱ्यांना शेतकरी चळवळीत सक्रीय भाग घेता यावा यासाठीचे प्रशिक्षण देणारी 'इंडियन पेझंट्स इंस्टीट्यूट' ही संस्था निदोब्रोलू येथे 1933 पासून पुढीलपैकी कोण चालवीत असे ?

(1) टी. प्रकासम (2) पी. कृष्ण पिल्लई
(3) एन्.जी. रंगा (4) आर्.डी. भारद्वाज

Since 1933, who from the following run the Indian Peasants' Institute at Nidobrolu to train peasants to become active Workers of the peasant movement ?

(1) T. Prakasam (2) P. Krishna Pillai
(3) N.G. Ranga (4) R.D. Bhardwaj

---

6. _________ ला आधुनिक भारतीय शिक्षणाचा 'मॅग्ना कार्टा' म्हटले जाते.

(1) हंटर आयोग 1882 (2) वूडचा खलिता 1854
(3) 1904 चा विद्यापीठ कायदा (4) लॉर्ड मॅकालेचा प्रस्ताव 1835

_________ is known as 'Magna Carta' of Modern Indian Education.

(1) Hunter Commission 1882 (2) Wood's despatch 1854
(3) University Act 1904 (4) Lord Macaulay's proposal 1835

---

7. _________ हे विष्णुबुवा ब्रह्मचारी या नावाने ओळखले जात.

(1) विष्णुशास्त्री पंडीत (2) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर
(3) विष्णू शिरवाडकर (4) विष्णू भिकाजी गोखले

_________ was commonly known as Vishnubuwa Brahmachari.

(1) Vishnushastri Pandit (2) Vishnushastri Chiplunkar
(3) Vishnu Shiravadkar (4) Vishnu Bhikaji Gokhle

---

8. 'नैवेद्य', 'खेया' आणि 'बालक' कोणी लिहिली आहेत ?

(1) शरत्चंद्र चटर्जी (2) बंकीमचंद्र चटर्जी
(3) रविंद्रनाथ टागोर (4) सुनिल गंगोपाध्याय

Who has written - 'Naivedya' 'Kheya' and 'Balaka'. ?

(1) Saratchandra Chatterjee (2) Bankimchandra Chatterjee
(3) Rabindranath Tagore (4) Sunil Gangopadhyay

---

9. मुंबई विद्यापीठ अस्तीत्वात येण्यापूर्वी, पुढीलपैकी कोणत्या महाविद्यालयाची स्थापना झाली होती ?

(1) सेंट झेव्हीयर्स कॉलेज (2) एलफिन्स्टन कॉलेज
(3) विल्सन कॉलेज (4) सेंट जॉन कॉलेज

Which of the following colleges was established before the University of Bombay came into existance ?

(1) ST. Xavier's College (2) Elphinstone College
(3) Wilson College (4) ST. John College

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

10. खालीलपैकी कोणत्या इमारतींची रचना एफ्. डब्ल्यू. स्टिव्हनसन् यांनी केली होती ?

(a) व्हिक्टोरिया टर्मिनस (छत्रपती शिवाजी महाराज टर्मिनस)

(b) म्यूनिसिपल कॉर्पोरेशन बिल्डींग

(c) द रॉयल अल्फ्रेड सेलर्स होम

(d) पश्चिम रेल्वेचे मुख्यालय

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) फक्त (2) (b) आणि (d) फक्त

(3) (a) आणि (c) फक्त (4) (a), (b), (c) आणि (d)

Which of the following building were designed by F.W. Stevens ?

(a) Victoria Terminus (Chhatrapati Shivaji Maharaj Terminus)

(b) Municipal Corporation Building

(c) The Royal Alfred Sailor's Home

(d) The Headquarters of Western Railway

Answer options :

(1) (a) and (b) only (2) (b) and (d) only

(3) (a) and (c) only (4) (a), (b), (c) and (d)

---

11. ऑल इंडिया मुस्लीम लीगचे पहिले अध्यक्ष कोण होते ?

(1) बॅरीस्टर जिन्हा (2) सर सय्यद अहमदखान

(3) आगाखान (4) सलिमुल्ला खान

Who was the First President of All India Muslim League ?

(1) Barister Jinnah (2) Sir Sayyad Ahmed Khan

(3) Agakhan (4) Salimullah Khan

---

12. __________ हे सत्यशोधक समाजाचे कार्यवाहक होते.

(1) ज्योतीबा फुले (2) नारायणराव कडळक

(3) ग्यानोबा सासने (4) विठ्ठल शिंदे

__________ was executive of Satyashodhak Samaj.

(1) Jotiba Phule (2) Narayanrao Kadalak

(3) Gyanoba Sasane (4) Vitthal Shinde

---

13. "माझा प्रवास" हे पुस्तक कोणी लिहिले ?

(1) गोविंद बल्लाळ देवल (2) बाबा पद्मानंदजी

(3) गोडसे भटजी (4) विष्णूदास भावे

Who wrote the book 'Maza Pravas' ?

(1) Govind Balal Deval (2) Baba Padmanandji

(3) Godse Bhatji (4) Vishnudas Bhave

---

14. _________ यांनी 1904 मध्ये 'जयतु शिवाजी' हे काव्य रचले.

(1) वीर सावरकर (2) लोकमान्य टिळक

(3) रविंद्रनाथ टागोर (4) बिपीनचंद्र पाल

_________ composed the poem 'Jayatu Shivaji' in 1904.

(1) Veer Savarkar (2) Lokmanya Tilak

(3) Ravindranath Tagore (4) Bipinchandra Pal

---

15. 1920 मध्ये मुंबई येथे झालेले ऑल इंडिया ट्रेड युनियन कॉंग्रेसचे पहिले अधिवेशन कोणाच्या अध्यक्षतेखाली पार पडले ?

(1) श्री.अ. डांगे (2) लाला लजपतराय (3) व्ही.व्ही. गिरी (4) ना.म. जोशी

The first session of the All India Trade Union Congress held in Mumbai in 1920 was presided over by _________.

(1) S.A. Dange (2) Lala Lajpat Rai (3) V.V. Giri (4) N.M. Joshi

---

16 . ख्रिश्चन मिशनऱ्यांच्या धर्मप्रसाराला उत्तर देण्यासाठी आपली पारंपारिक धार्मिक पुस्तके छापली पाहिजेत असा विचार करुन _________ यांनी ज्ञानेश्वरीच्या संशोधित आवृत्तीचे प्रकाशन केले. ती पहिली छापील ज्ञानेश्वरी होय.

(1) त्र्यं.शं. शेजवलकर (2) वीर सावरकर

(3) बाळशास्त्री जांभेकर (4) दादोबा पांडुरंग तरखडकर

In order to reply the propaganada of religion by the Christian missionaries, _________ thought we have to print our traditional religious books, hence he published the reserached edition of Dnyaneshwari. It was the first printed Dnyaneshwari.

(1) T. S. Shejwalkar (2) Veer Savarkar

(3) Balshastri Jambhekar (4) Dadoba Pandurang Tarkhadkar

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

17. पुढील वाक्यात वर्णन केलेले ईस्ट इंडिया कंपनीचे प्रशासक कोण ते ओळखा ?

ते मुंबईचे गव्हर्नर होते.

त्यांनी पुण्यात रेसिडेंट म्हणून काम केले होते

ते दक्षिणेत कमिशनर होते.

मराठी भाषिकांचे गुणदोष त्यांना माहिती होते.

रेसिडेंट म्हणून पुण्याला असताना पेशवाईचा कारभार त्यांनी जवळून पाहिला होता.

(1) माऊंट स्टुअर्ट एलफिन्स्टन (1819-27)

(2) चॉर्ल्स मेटकाफ

(3) थॉमस मन्रो

(4) वॉरन हेस्टिंग्ज

Name the administrator of East India Company about whom the following sentences are written ?

He was the Governor of Bombay.

He had Worked as a Resident at Poona.

He was Commissioner in the South.

He Knew strong points and weaknesses of the Marathi speaking people.

As the Resident at Poona he had closely observed the Peshwa administration.

(1) Mount Stuart Elphinstone (1819-27)

(2) Charles Metcalf

(3) Thomas Munro

(4) Warren Hastings.

---

18. अयोग्य जोडी ओळखा :

(1) बापुजी अणे - धारासान सत्याग्रह

(2) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर - महाड सत्याग्रह

(3) सेनापती बापट - मुळशी सत्याग्रह

(4) साने गुरुजी - पंढरपूरचा सत्याग्रह

Find out the odd pair :

(1) Bapuji Ane - Dharasan Satyagraha

(2) Dr. Babasaheb Ambedkar - Mahad Satyagraha

(3) Senapati Bapat - Mulashi Satyagraha

(4) Sane Guruji - Pandharpur Satyagraha

---

19. मराठी बालरंगभूमीची चळवळ _________ ने सुरु केली

(1) सुलभा देशपांडे (2) अरविंद देशपांडे

(3) ज्योत्स्ना मोहीले (4) सुधा करमरकर

The children's theatre movement in Marathi was started by _________.

(1) Sulbha Deshpande (2) Arvind Deshpande

(3) Jyotsna Mohile (4) Sudha Karmarkar

---

20. जोड्या जुळवा :

(a) गुराखी (i) मुंबई

(b) प्रतोद (ii) ठाणे

(c) अरुणोदय (iii) सातारा

(d) विश्ववृत्त (iv) कोल्हापूर

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

Match the following :

(a) Gurakhi (i) Mumbai

(b) Pratod (ii) Thane

(c) Arunoday (iii) Satara

(d) Vishwavritta (iv) Kolhapur

Codes :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

---

21. देवदासी प्रथेला प्रतिबंध करण्यासाठी विठ्ठल रामजी शिंदे यांच्याबरोबर _________ यांनी कार्य केले.

(1) शिवराम जानबा कांबळे (2) बी.आर. आंबेडकर

(3) एम.जी. रानडे (4) शाहू महाराज

_________ worked for prevention of the Devadasi system with Vitthal Ramaji Shinde

(1) Shivram Janaba Kamble (2) B.R. Ambedkar

(3) M .G. Ranade (4) Shahu Maharaj

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

22. ________ हे आधुनिक काळातील पहिले मराठी नाटक होते.

(1) गोपीचंद (2) माधवराव पेशवा
(3) रामराज्यवियोग (4) सीता स्वयंवर

________ was the First Marathi Play of Modern Times.

(1) Gopichand (2) Madhavrao Peshwa
(3) Ramarajyaviyog (4) Sita Swayamvar

---

23. खालीलपैकी कोणते राज्य गैरराज्यकारभाराचे निमित्त करून ब्रिटीशांनी खालसा केले ?

(1) नागपूर (2) सातारा (3) अवध (4) झांशी

Which of the following states was annexed by the British under the pretext of misgovernance ?

(1) Nagpur (2) Satara (3) Awadh (4) Jhansi

---

24. अंधांसाठी पहिली शाळा 'बातमी सदन' ________ यांनी सुरु केली.

(1) रमाबाई रानडे (2) पंडिता रमाबाई
(3) धों.के. कर्वे (4) र.धों. कर्वे

'Batmi Sadan', the first school for the Visually Challenged was started by :

(1) Ramabai Ranade (2) Pandita Ramabai
(3) D.K. Karve (4) R.D. Karve

---

25. पुढील वाक्ये कोणाबद्दल लिहिली आहेत ?

ते विसाव्या वर्षी एम.ए. झाले.

ते बॅरीस्टर होण्यासाठी ते इंग्लंडला गेले.

ऑक्सफर्ड विद्यापीठात लॉर्ड कर्झन त्यांचा सहकारी होता.

(1) दादाभाई नवरोजी (2) जमशेदजी टाटा
(3) फिरोजशहा मेहता (4) पिरोजशा गोदरेज

About whom are the following sentences written ?

At the age of twenty he became M.A.

He went to England to become a barrister.

Lord Curzon was his colleague in Oxford University.

(1) Dadabhai Naoroji (2) Jamshedji Tata
(3) Phirozshah Meheta (4) Pirojsha Godrej

---

26. गुरुद्वारातील भ्रष्ट महंतांच्या विरोधात 1920 च्या दशकात _________ सुरु केली होती.

(1) कुका चळवळ (2) नामधारी चळवळ

(3) अकाली चळवळ (4) निरंकारी चळवळ

The _________ was started in 1920s against the Courrupt Mahantas of Gurudwaras.

(1) Kuka Movement (2) Namdhari Movement

(3) Akali Movement (4) Nirankari Movement

---

27. 1858 मध्ये अंदमानला पाठविलेल्या व्यक्ती व त्यांची राहण्याची ठिकाणे यांच्या जोड्या जुळवा.

(a)	अण्णू नथू	(i)	पंढरपूर
(b)	बबन जुमाल खान	(ii)	नगर
(c)	यदू बागल	(iii)	मुंबई
(d)	पांडू भोरजी	(iv)	सातारा

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)

Match the following persons who were sent to Andaman in 1858 with their places of residence :

(a)	Annu Nathu	(i)	Pandharpur
(b)	Baban Jumal Khan	(ii)	Nagar
(c)	Yadu Bagal	(iii)	Mumbai
(d)	Pandu Bhorji	(iv)	Satara

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)

---

28. खालीलपैकी कोणत्या व्यक्तिने 1200 रूपये खर्च करून सत्यशोधक समाजाला छापखाना विकत घेऊन दिला ?

(1) माया कराडी लिंगू (2) रामशेठ उरवणे

(3) व्यंकू बाळोजी काळेवार (4) पोलसानी राजन्ना लिंगू

Who from the following purchased a printing press for Satya Shodhak Samaj, by Spending 1200 rupees ?

(1) Maya Karadi Lingu (2) Ramsheth Uravne

(3) Yanku Baloji Kalevar (4) Polsani Rajanna Lingu

---

29. 1907 साली जगातील साम्यवादाच्या परिषदेत मॅडम मादाम कामा यांनी कोणता ध्वज फडकविला ?

(1) एका कापडावर तारे व कमळ असलेला तिरंगा

(2) एका कापडावर चक्र व कमळ असलेला तिरंगा

(3) एका कापडावर तारे व चक्र असलेला तिरंगा

(4) एका कापडावर चक्र असलेला तिरंगा

In 1907 which of the following flags was hoisted by Smt. Madam Cama at World Communist Summit ?

(1) Tricolour cloth having stars and a lotus

(2) Tricolour cloth having wheel and a lotus

(3) Tricolour cloth having stars and wheel

(4) Tricolour cloth having a wheel

---

30. ब्रिटीश सरकारने 'किचकवध' या मराठी नाटकावर प्रतिबंध घातला होता. या नाटकात किचक कोणाचे प्रतिनिधीत्व करत होता ?

(1) सर व्हॅलेंटाईन चिरॉल (2) लॉर्ड डलहौसी

(3) ब्रिगेडीयर जनरल डायर (4) लॉर्ड कर्झन

The Marathi Play 'Kichakvadh' was banned by the British Government. To whom did Kichak represent in this play ?

(1) Sir Valentine Chirol (2) Lord Dalhousie

(3) Brigadier General Dyer (4) Lord Curzon

---

31. बाल समाज, बांधव समाज आणि समर्थ शिवाजी समाज हे काय होते ?

(1) व्यायाम शाळा (2) सामाजिक संघटना

(3) क्रांतीकारी संघटना (4) धार्मिक संघटना

What were the Bal Samaj, the Bandhav Samaj and the Samartha Shivaji Samaj ?

(1) Gymnasiums (2) Social Organizations

(3) Revolutionary Organizations (4) Religious Organizations

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

32. जोड्या जुळवा.

(a)	एच् एस् - 748	(i)	जर्मनी
(b)	ॲलोएट हेलिकॉप्टर्स	(ii)	स्विडन
(c)	एल-70 विमान विरोधी बंदूका	(iii)	फ्रान्स
(d)	शक्तीमान ट्रक्स	(iv)	युके

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

Match the following :

(a)	HS - 748	(i)	Germany
(b)	Allouette Helicopters	(ii)	Sweden
(c)	L - 70 anti-aircraft guns	(iii)	France
(d)	Shaktiman trucks	(iv)	UK

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

33. पुढीलपैकी कोणत्या व्यक्तींचा हिंदू महासभेशी संबंध होता ?

(a) यु.एन. मुकर्जी (b) लाल चंद

(c) कासिम बाजारचे महाराज (d) अे. भिमजी

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) फक्त (2) (a), (b) आणि (c) फक्त

(3) (a), (b) आणि (d) फक्त (4) (a), (b), (c) आणि (d)

Who from the following persons were associated with the Hindu Maha Sabha ?

(a) U.N. Mukerji (b) Lal Chand

(c) Maharaja of Kasim Bazar (d) A. Bhimji

Answer options :

(1) (a) and (b) only (2) (a), (b) and (c) only

(3) (a), (b) and (d) only (4) (a), (b), (c) and (d)

---

34. लखनौ करारावर सह्या करून __________ आणि म.अ. जिन्हा यांनी राष्ट्रीय सभा आणि मुस्लीम लीग यांच्यात राजकीय ऐक्य घडवून आणण्याचा प्रयत्न केला.

(1) महात्मा गांधी (2) लोकमान्य टिळक

(3) जवाहरलाल नेहरु (4) स्वामी श्रद्धानंद

__________ and M.A. Jinnah tried to bring political unity between the Congress and the Muslim League by Signing the Lucknow Pact.

(1) Mahatma Gandhi (2) Lokmanya Tilak

(3) Jawaharlal Nehru (4) Swami Shraddhananda

---

35. विजोड व्यक्ती ओळखा.

(1) आर्.एम्. सयानी (2) सय्यद अहमद खान

(3) मिर मुशरफ हुसेन (4) हमीद अली खान

Pick out the odd person from the following :

(1) R.M. Sayani (2) Syed Ahmed Khan

(3) Mir Musharaff Hussain (4) Hamid Ali Khan

---

36. पुढीलपैकी कोणत्या स्त्रियांनी चिमुर येथे बळी पडलेल्यांना भेट दिली (1942) ?

(a) डॉ.(सौ.) वालझकर (b) विमला अभ्यंकर

(c) रमाबाई तांबे (d) देवस्कर

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (d) फक्त (2) (b) आणि (c) फक्त

(3) (b) आणि (d) फक्त (4) (a), (b), (c) आणि (d)

Who from the following ladies did visit the victims at Chimur (1942) ?

(a) Dr. (Mrs.) Valazkar (b) Vimala Abhyankar

(c) Ramabai Tambe (d) Devaskar

Answer options :

(1) (a) and (d) only (2) (b) and (c) only

(3) (b) and (d) only (4) (a), (b), (c) and (d)

---

37. पूर्व गोदावरी जिल्हा, मद्रास येथे गांधीजींना पाहण्यासाठी आणि ऐकण्यासाठी स्त्रियांचा एक गट आला होता. त्यापैकी ________ या महिलेने 'स्वतंत्रता संग्रामात' उडीच घेतली.

(1) श्रीमती दुर्गाबाई देशमुख (2) श्रीमती दुव्वूरी सुब्बामम्

(3) श्रीमती अंबूजाम्माल (4) श्रीमती मुथूलक्ष्मी रेड्डी

In East Godavari District, Madras, a group of women gathered to meet and listen to Gandhi ________, a woman attendings jumped into the 'freedom struggle'.

(1) Shrimati Durgabai Deshmukh (2) Shrimati Duvvuri Subbamam

(3) Shrimati Ambujammal (4) Shrimati Muthulakshmi Reddy

---

38. 1905 मध्ये 'यंग थिईस्ट युनियन' ची स्थापना पुढीलपैकी कोणी केली ?

(1) रा.गो. भांडारकर (2) म.गो. रानडे

(3) वि.रा. शिंदे (4) गं.भा. म्हस्के

Who from the following established a 'Young Theists Union' in 1905 ?

(1) R.G. Bhandarkar (2) M.G. Ranade

(3) V.R. Shinde (4) G.B. Mhaske

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

39. राणी झांशी रेजिमेंटला ______ युद्ध आघाडीवर जाण्याची संधी मिळाली होती.

(1) मंडाले (2) मायमोला (3) शान (4) बागो

'Rani Jhansi' regiment had got the opportunity to go on the war front at ________.

(1) Mandalay (2) Maimola (3) Shan (4) Bago

---

40. बाऊंड्री कमिशन अवॉर्ड संदर्भात पुढील पैकी कोणते/कोणती वाक्य/वाक्ये **बरोबर** आहेत ?

(a) बाऊंड्री कमिशन अवॉर्डचा अहवाल 12 ऑगस्ट 1947 लाच तयार होता.

(b) माऊंटबॅटनने तो स्वतंत्रता दिवसानंतर जाहीर करण्याचे ठरविले कारण ब्रिटीशांवर त्याची जबाबदारी पडणार नाही.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) बरोबर आहे (2) फक्त (b) बरोबर आहे

(3) (a) आणि (b) बरोबर आहेत (4) (a) आणि (b) बरोबर नाहीत.

Which of the following statement/statements about the Boundry Commission Award is/are **true** ?

(a) Report of the Boundry Commission Award was ready by 12th August 1947.

(b) Mountbatten decided to make it public after Independence Day, so that the responsibility would not fall on the British.

Answer options :

(1) Only (a) is true (2) Only (b) is true

(3) (a) and (b) are true (4) (a) and (b) are not true

---

41. ________ ही भारतातील पहिली राष्ट्रीय प्रयोगशाळा आहे.

(1) राष्ट्रीय संशोधन प्रयोगशाळा (2) राष्ट्रीय पदार्थविज्ञान प्रयोगशाळा

(3) राष्ट्रीय रसायन प्रयोगशाळा (4) राष्ट्रीय वनस्पतीशास्त्र प्रयोगशाळा

________ is India's First National Laboratory.

(1) National Research Laboratory (2) National Physics Laboratory

(3) National Chemical Laboratory (4) National Botanical Laboratory

---

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

42. जोड्या जुळवा.

(a)	राजारामशास्त्री भागवत	(i)	मराठा स्कूलचे संस्थापक
(b)	नरहर बाळकृष्ण जोशी	(ii)	उच्च शिक्षण घेण्यासाठी मुंबईला येण्यास कर्वेनी ह्यांना मदत केली
(c)	रँगलर रघुनाथ पुरुषोत्तम परांजपे	(iii)	कर्वेंचे वर्ग मित्र आणि खूप जवळचे मित्र
(d)	गोपाळ कृष्ण गोखले	(iv)	कर्वेंना फर्ग्युसन कॉलेज मध्ये गणित शिकविण्यासाठी बोलविले

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

Match the following :

(a)	Rajaramshastri Bhagwat	(i)	Founder of Maratha School
(b)	Narhar Balkrishna Joshi	(ii)	Karve helped him to come to Bombay for higher eduction
(c)	Wranglar Raghunath Purushottam Paranjapye	(iii)	Was Karve's classmate and a close friend
(d)	Gopal Krishna Gokhale	(iv)	Invited karve to Fergusson college to teach mathematics

Answer options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

---

43. बंगालमधील मिदनापूर जिल्ह्यातील ______ येथे 17 डिसेंबर 1942 रोजी 'जातीय सरकार' अस्तित्वात आले होते.

(1) बीरभूम (2) बंकुरा (3) दीनाजपूर (4) तामलुक

'Jatiya Sarkar' came into existance on 17th December 1942 at ________ in Midnapur district of Bengal.

(1) Birbhum (2) Bankura (3) Dinajpur (4) Tamluk

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

44. बॉम्ब निर्मितीचे शिक्षण घेण्याकरीता वासूकाका जोशी व त्यांचे साथीदार _________ येथे केवळ नेपाळच्या राजाच्या चांगुलपणामुळे जाऊ शकले.

(1) जर्मनी (2) रशिया (3) जपान (4) चीन

Vasukaka Joshi and his collaborators could go to _________ to acquire the knowledge of bomb manufacturing only through the good office of the King of Nepal.

(1) Germany (2) Russia (3) Japan (4) China

45. मुंबईच्या टेलिफोन खात्यात नवे मशिन आल्याने 228 मुलींची नोकरी गेली. याची दखल घेत भांडवलशाही व्यवस्थेत भांडवलदार विज्ञानाचा व तंत्रज्ञानाचा वापर स्वत:च्या फायद्यासाठी करतात .... नवी मशीन ही कामगार चळवळी पुढील मोठी समस्या आहे असे 'सोशॅलिस्ट' मध्ये कोणी लिहीले ?

(1) ना. म. जोशी (2) जॉर्ज फर्नांडीस

(3) कॉमरेड रणदिवे (4) कॉमरेड डांगे

Taking note of the loss of job of 228 girls from the Telephone Department of Mumbai, when a new machine was introduced, who from the following wrote in Socialist ? 'In Capitalist system the capitalists are using science and technology for their benefit .... the new machine is a big problem faced by labour movements'.

(1) N.M. Joshi (2) George Furnandis

(3) Comrade Randive (4) Comrade Dange

46. पुढील वाक्यात कोणाचे वर्णन केले आहे ?

(a) तो नागा जमातीचा होता

(b) 1960 दशकात चीनकडून मदत मिळविण्यासाठी त्याने प्रथम प्रयत्न केले.

(c) तो युनानमध्ये चार वर्ष राहिला होता.

(d) त्याला पिपल्स लिबरेशन आर्मीने प्रशिक्षण दिले होते.

(e) चीनच्या कल्चरल रेव्होल्यूशनने तो अतिशय प्रभावित झाला होता.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फिझो (2) इसाक सू

(3) टी. मुईवा (4) थांगकूल नागा

Who is described in the following sentences ?

(a) He was a Naga tribal.

(b) In 1960s he was the first Tried to seek the help of China.

(c) He had stayed four years in Yunnan.

(d) He was trained by People's Liberation Army.

(e) He was deeply impressed by the Cultural Revolution in China.

Answer options :

(1) Phizo (2) Isaak Swu

(3) T. Muivah (4) Thangkul Naga

47. 12 फेब्रुवारी 1853 रोजी पुण्यातील एतद्देशिय स्त्रियांच्या शाळांची दुसरी वार्षिक परिक्षा घेण्यात आली. त्यावेळी पुढीलपैकी कोणती व्यक्ती उपस्थित नव्हती ?

(1) ब्रिगेडीयर ट्रायडेल (2) श्री. कॉकबर्न

(3) सरदार आप्पासाहेब ढमढेरे (4) सरदार आबासाहेब मुझूमदार

The Second Annual Examination of the Native Female Schools in Poona was held on 12th February 1853. Who from the following was not present at that time at the place of the examination ?

(1) Brigadiar Trydell (2) Mr. Cockburne

(3) Sirdar Appasahib Dhumdherry (4) Sirdar Abba Sahib Moozoomdar

---

48. 'मराठ मोळा' आणि 'मराठमोळ्यांची पुरवणी' हे लेख कोणी लिहीले ?

(1) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर (2) विष्णुशास्त्री पंडित

(3) गोपाळ गणेश आगरकर (4) गोपाळ हरी देशमुख

Who wrote the articles 'Marath Mola' and 'Marathmolyanchi Puravani' ?

(1) Vishnushastri Chiplunkar (2) Vishnushastri Pandit

(3) Gopal Ganesh Agarkar (4) Gopal Hari Deshmukh

---

49. पुढीलपैकी कोणत्या धर्मसुधारणा संघटनेचा शाहू महाराजांवर सर्वात जास्त प्रभाव होता ?

(1) आर्य समाज (2) सत्यशोधक समाज

(3) ब्रह्मो समाज (4) प्रार्थना समाज

Which of the following religious reformist organizations influenced Shahu Maharaj most ?

(1) Arya Samaj (2) Satyashodhak Samaj

(3) Brahmo Samaj (4) Prarthana Samaj

---

50. श्री ना.म. जोशी ________ या संघटनेचे अध्यक्ष होते.

(1) बॉम्बे टेक्सटाईल लेबर युनियन (2) गिरणी कामगार युनियन

(3) हिंद मजदूर सभा (4) भारतीय मजदूर संघ

Shri N.M. Joshi was President of ________.

(1) Bombay Textile Labour Union (2) Girni Kamgar Union

(3) Hind Majdoor Sabha (4) Bharatiya Mazdoor Sangh

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

51. 1953 मध्ये _________ चा मृत्यु झाल्यानंतर भारत-सोव्हिएत युनियन यांच्यातील मैत्रीच्या पर्वाला प्रारंभ झाला.

(1) लेनीन (2) झार पहिला अॅलेक्झांडर (3) ट्रॉस्की (4) स्टॅलीन

In 1953, after the death of _________ began the era of friendship between India and Soviet Union.

(1) Lenin (2) Czar Alexander I (3) Tortsky (4) Stalin

---

52. जोड्या जुळवा.

(a) पी.एस. भिंदर (i) वरिष्ठ पोलीस अधिकारी

(b) अंबिका सोनी (ii) अध्यक्ष, युवा काँग्रेस

(c) रुक्साना सुलताना (iii) उच्चभ्रू, अद्ययावत समाजात वावरत असलेली व्यक्ती व समाज सेविका

(d) जगमोहन (iv) संजय गांधीच्या भोवताली उदयास आलेल्या समविचारी व समान उद्दिष्ट असलेल्या गटाचे प्रमुख सूत्रधार

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(4)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)

Match the following :

(a) P.S. Bhinder (i) Senior Police Officer

(b) Ambika Soni (ii) President of Youth Congress

(c) Ruksana Sultana (iii) Socialite - Cum - Social Worker

(d) Jagmohan (iv) A key member of a coterie that had sprung up around Sanjay Gandhi

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(4)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)

---

53. पुढीलपैकी कोणती कादंबरी अण्णाभाऊ साठेंनी लिहिली **नाही** ?

(1) चित्रा (2) बारी (3) वैर (4) रानगंगा

Which of the following novels was **not** written by Annabhau Sathe ?

(1) Chitra (2) Bari (3) Vair (4) Ranganga

---

54. आर्यबांधव समाज _________ येथे होता.

(1) कोल्हापूर (2) नागपूर (3) औंध (4) पुणे

Aryabandhav Samaj was at _________.

(1) Kolhapur (2) Nagpur (3) Aundh (4) Pune

---

55. _________ मधून व्हिएतनामींना बाहेर काढण्यासाठी भारताने मोठी भूमिका बजावली.

(1) लाओस (2) ख्रिसमस आयलंड्स

(3) कंपूचिया (4) फिलीपीन्स

India played a major role in negotiating the Vietnamese withdrawal from _________.

(1) Laos (2) Christmas Islands

(3) Kampuchea (4) Philippines

---

56. 'सुखदायक राज्यप्रकरणी निबंध' ही पुस्तीका कोणी लिहिली होती ?

(1) महादेव गोविंद रानडे (2) विष्णूबुवा ब्रह्मचारी

(3) गोपाळ हरी देशमुख (4) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर

Who wrote the booklet 'Sukhadayak Rajyaprakarani Nibandha' ?

(1) Mahadeo Govind Ranade (2) Vishnubuva Brahmachari

(3) Gopal Hari Deshmukh (4) Vishnushastri Chiplunkar

---

57. जॅक्सनच्या खुनासाठी पुढीलपैकी कोणाला फाशी दिले **नाही** ?

(1) अनंत लक्ष्मण कान्हेरे (2) दत्तात्रय पांडुरंग जोशी

(3) कृष्णाजी गोपाळ कर्वे (4) विनायक नारायण देशपांडे

Who from the following was **not** hanged for Jackson's murder ?

(1) Anant Lakshman Kanhere (2) Dattatray Pandurang Joshi

(3) Krishnaji Gopal Karve (4) Vinayak Narayan Deshpande

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

58. पुढील वाक्यात कोणाचे वर्णन केले आहे ?

(a) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या अध्यक्षपदासाठी वल्लभभाई पटेलांनी त्यांचे नाव सुचविले होते.

(b) ते युनायटेड प्रॉव्हिंसमधील राष्ट्रीय सभेचे कार्यकर्ते होते.

(c) जवाहरलाल नेहरु व ते वैयक्तिक पातळीवर मित्र होते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) पुरुषोत्तमदास टंडन (2) पुरुषोत्तमदास ठाकूरदास

(3) पुरुषोत्तमदास भगवानदास (4) पुरुषोत्तमदास त्रिकमदास

Whose description is given in the following statements ?

(a) Vallabhbhai Patel had put forward his name for the Presidentship of Indian National Congress.

(b) He was a Congressman from United Province.

(c) He and Jawaharlala Nehru were personal friend.

Answer options :

(1) Purushottamdas Tandon (2) Purushottamdas Thakurdas

(3) Purushottamdas Bhagwandas (4) Purushottamdas Tricumdas

---

59. पुढीलपैकी कोणत्या नेत्याने 'सिक्स नेशन फाईव्ह काँटीनंट इनिशिएटीव्हची' स्थापना केली ?

(1) राजीव गांधी (2) इंदिरा गांधी

(3) गॉर्बाचेव्ह (4) नेल्सन मंडेला

Who from the following leaders had formed the Six-Nation Five Continent Initiative ?

(1) Rajiv Gandhi (2) Indira Gandhi

(3) Gorbachev (4) Nelson Mandela

---

60. 1966 मध्ये जेंव्हा इंदिरा गांधी पंतप्रधान झाल्या तेंव्हा संयुक्त संस्थाने आणि पाश्चिमात्य देशांशी, संबंध सुधारण्याची त्यांना गरज वाटली. त्यांना असे वाटण्याची कारणे कोणती होती ?

(a) संयुक्त संस्थानांना चीनच्या दहशतवादाची चांगलीच कल्पना होती.

(b) जर चीनने पुन्हा हल्ला केला तर संयुक्त संस्थानांनी मदत करण्याचे आश्वासन दिले होते.

(c) अतीवृष्टीमुळे अन्नाची खूप कमतरता भासत होती.

(d) 1962 आणि 1965 या दोन युद्धांचा एकत्रित परिणामामुळे आर्थिक स्थिती गंभीर झाली होती व मदतीची आवश्यकता होती.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) फक्त (2) (a), (b), (d) फक्त

(3) (b), (c), (d) फक्त (4) (a), (b), (c) आणि (d)

When Indira Gandhi became Prime Minister in 1966, she felt that relations with the US and the West needed to be improved. What were the reasons for the improvement according to her ?

(a) US had better idea of Chinese Militancy.

(b) US had promised help if China attacked again.

(c) There was grove food shortage caused by excessive rainfall.

(d) The Critical economic situation caused by the cumulative effect of two wars in 1962 and 1965 necessited such help.

Answer options :

(1) (a), (b), (c) only (2) (a), (b), (d) only

(3) (b), (c), (d) only (4) (a), (b), (c) and (d)

---

61. खालीलपैकी कोणते शहर महाराष्ट्राची सांस्कृतिक राजधानी म्हणून ओळखले जाते ?

(1) मुंबई (2) कोल्हापूर (3) पुणे (4) नागपूर

Which of the following city is Known as Cultural Capital of Maharashtra ?

(1) Mumbai (2) Kolhapur (3) Poona (4) Nagpur

---

62. खालीलपैकी पवन ऊर्जा केंद्राची कोणती जोडी **बरोबर** आहे ?

(1) पवना-पारस (2) जामखंडे-कोयना

(3) जामखंडे-चाळकेवाडी (4) चाळकेवाडी-डहाणू

Which of the following pair of wind energy centres is **correct** ?

(1) Pavana - Paras (2) Jamsande - Koyna

(3) Jamsande - Chalkewadi (4) Chalkewadi - Dahanu

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

63. जोड्या लावा :

स्तंभ - I (नदी)		स्तंभ - II (धरण)	
(a)	अरुणावती	(i)	पुरमेपाडा
(b)	बोरी	(ii)	बोरकुंड
(c)	कान	(iii)	करवंद
(d)	कानोली	(iv)	मालनगांव

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(2)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(3)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(4)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)

Match the following :

Column - I (River)		Column - II (Dam)	
(a)	Arunavati	(i)	Purmepada
(b)	Bori	(ii)	Borkund
(c)	Kan	(iii)	Karvand
(d)	Kanoli	(iv)	Malangav

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(2)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(3)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(4)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)

64. खाली महाराष्ट्रातील महत्वाची शिखरांची यादी दिली आहे. खालीलपैकी कोणता चढता क्रम (कमी उंची कडून जास्त उंची) **बरोबर** आहे?

(1) साल्हेर, सप्तशृंगी, त्रंबकेश्वर, कळसूबाई

(2) त्रंबकेश्वर, सप्तशृंगी, साल्हेर, कळसूबाई

(3) कळसूबाई, सप्तशृंगी, साल्हेर, त्रंबकेश्वर

(4) सप्तशृंगी, साल्हेर, कळसूबाई, त्रंबकेश्वर

The following is the list of important peaks in Maharashtra. Which of the following ascending order i.e (lower to higher height) is **correct** ?

(1) Salher, Saptashringi, Trambakeshwar, Kalsubai

(2) Trambakeshwar, Saptashringi, Salher, Kalsubai

(3) Kalsubai, Saptashringi, Salher, Trambakeshwar

(4) Saptashringi, Salher, Kalsubai, Trambakeshwar

---

65. कोकण रेल्वे मार्गावरील खारेपाटण हे स्थानक कोणत्या जिल्ह्यात आहे?

(1) रायगड (2) सिंधुदुर्ग (3) रत्नागिरी (4) ठाणे

In Konkan Railway, Kharepatan Station is in which of the following district ?

(1) Raigad (2) Sindhudurg (3) Ratnagiri (4) Thane

---

66. खालीलपैकी कोणता खडक रूपांतरीत खडक आहे?

(1) शेल (2) बेसॉल्ट (3) संगमरवर (4) रेती खडक

Which of the following is metamorphic rock ?

(1) Shale (2) Basalt (3) Marble (4) Sandstone

---

67. खालीलपैकी कोणत्या नदीचे खोरे महाराष्ट्रातील सर्वात मोठे खोरे आहे?

(1) गोदावरी खोरे (2) भीमा खोरे

(3) कृष्णा खोरे (4) तापी-पूर्णा खोरे

Which of the following river basin is the largest basin in Maharashtra ?

(1) Godavari basin (2) Bhima basin

(3) Krishna basin (4) Tapi-Purna basin

---

68. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (जिल्हे)		स्तंभ - II (अभयारण्य)
(a)	गडचिरोली	(i)	फणसाड
(b)	चंद्रपूर	(ii)	सागरेश्वर
(c)	रायगड	(iii)	चपराळा
(d)	सांगली	(iv)	अंधारी

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(3)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

Match the following :

	Column - I (Districts)		Column - II (Wildlife Sanctuary)
(a)	Gadchiroli	(i)	Phansad
(b)	Chandrapur	(ii)	Sagareshwar
(c)	Raigad	(iii)	Chaprala
(d)	Sangli	(iv)	Andhari

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(3)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

69. खालीलपैकी कोणी भूरूप चक्राची संकल्पना मांडली ?

(1) आल्फ्रेड वेगनर (2) रिचर्ड हार्टशोन

(3) कार्ल रिटर (4) डब्लू.एम. डेव्हिस

Who amongst the following developed the concept of cycle of erosion ?

(1) Alfred Wegnar (2) Richard Heartshone

(3) Karl Ritter (4) W.M. Devis

70. लोटेमाळ हे औद्योगिक केंद्र रत्नागिरी जिल्ह्यात कोणत्या तालुक्यात आहे ?

(1) लांजा (2) चिपळूण (3) खेड (4) दापोली

Lotemal industrial estate is located in which of the following talukas of Ratnagiri district ?

(1) Lanja (2) Chiplun (3) Khed (4) Dapoli

---

71. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (पर्यटण ठिकाण)		स्तंभ - II (प्रसिद्ध)
(a)	सापुतारा	(i)	सिल्क साड्या
(b)	नांदूर-मधमेश्वर	(ii)	थंड हवेचे ठिकाण
(c)	यवले	(iii)	सप्तश्रृंगी
(d)	वणी	(iv)	फ्लेमिंगो

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
(2)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(3)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)
(4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

Match the following :

	Column - I (Tourist Place)		Column - II (Known for)
(a)	Saputara	(i)	Silk Sarees
(b)	Nandur - Madhameshwar	(ii)	Hill station
(c)	Yawale	(iii)	Saptashringi
(d)	Vani	(iv)	Flemingo

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
(2)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(3)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)
(4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

72. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (तळी)		स्तंभ - II (जिल्हे)
(a)	बांदलसागर	(i)	बुलढाणा
(b)	रामसागर	(ii)	भंडारा
(c)	लोणार	(iii)	सातारा
(d)	शिवसागर	(iv)	नागपूर

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)
(2)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)

Match the following :

	Column - I (Lakes)		Column - II (Districts)
(a)	Bandalsagar	(i)	Buldhana
(b)	Ramsagar	(ii)	Bhandara
(c)	Lonar	(iii)	Satara
(d)	Shivsagar	(iv)	Nagpur

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)
(2)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)

---

73. महाराष्ट्राची किनारपट्टी __________ म्हणून ओळखली जाते.

(1) कारवार किनारा (2) मलबार किनारा (3) कोकण किनारा (4) उत्कल किनारा

Coastal region of Maharashtra is known as __________ coast.

(1) Karwar coast (2) Malbar coast (3) Konkan coast (4) Uttkal coast

---

74. 2011 च्या जनगणनेनुसार खालीलपैकी कोणत्या जिल्ह्यात ग्रामीण लोकवस्तीची टक्केवारी सर्वात जास्त होती ?

(1) सिंधुदुर्ग (2) हिंगोली (3) गडचिरोली (4) नंदूरबार

As per 2011 cences which of the following district had the highest percentage of rural population ?

(1) Sindhudurg (2) Hingoli (3) Gadchiroli (4) Nandurbar

---

75. योग्य जोड्या जुळवा :

	स्तंभ - I (जिल्हे)		स्तंभ - II (धबधबे)
(a)	सातारा	(i)	रंधा
(b)	अहमदनगर	(ii)	चिंचोली
(c)	ठाणे	(iii)	आंबोली
(d)	सिंधुदुर्ग	(iv)	लिंगमळा

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
(2)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)
(3)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(4)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)

Match the following :

	Column - I (Districts)		Column - II (Waterfalls)
(a)	Satara	(i)	Randha
(b)	Ahmednagar	(ii)	Chincholi
(c)	Thane	(iii)	Amboli
(d)	Sindhudurg	(iv)	Lingmala

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
(2)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)
(3)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(4)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)

---

76. सुधागड जिल्ह्याचे पाली हे मुख्यालय खालीलपैकी कोणत्या नदीच्या काठावर वसले आहे ?

(1) आंबा (2) सावित्री (3) उल्हास (4) भोगावती

Pali, headquarter of Sudhagad District is located on the bank of which of the following river ?

(1) Amba (2) Savitri (3) Ulhas (4) Bhogavati

---

77. खाली बाह्यकारकांच्या खनन कार्यामुळे निर्माण होणारे भूआकार दिले आहेत. त्यांचा योग्य क्रम लावा.

(a) सागरी लाटा (i) द्विपगीरी

(b) हिमनदी (ii) 'व्ही' आकाराची दरी

(c) नदी (iii) स्टॅक

(d) वारा (iv) 'यु' आकाराची दरी

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(2)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(3)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

Following erosion features of environmental agenta. Give proper sequence or match it :

(a) Sea waves (i) Inselburg

(b) Glaciers (ii) 'V' shaped valley

(c) River (iii) Stack

(d) Wind (iv) 'U' shaped valley

Answer options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(2)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(3)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

---

78. धरमतरची खाडी खालीलपैकी कोणत्या नदीच्या मुखात आहे ?

(1) उल्हास (2) आंबा (3) कुंडलिका (4) सावित्री

Dharamtar creek is in the mouth of which of the following river ?

(1) Ulhas (2) Amba (3) Kundalika (4) Savitri

---

79. मुंबईत खालीलपैकी कोणत्या गोदीत युद्धनौका बांधल्या जातात ?
(1) इंदिरा गोदी (2) ससून गोदी (3) माझगाव गोदी (4) प्रिन्सेस गोदी
In Mumbai warships are constructed in which of the following docks ?
(1) Indira dock (2) Sasoon dock (3) Mazgaon dock (4) Princes dock

80. फ्लेमिंगो (रोहीत) पक्षी खालीलपैकी कोणत्या घाटात आढळतात ?
(1) थळघाट (2) बोरघाट
(3) माळशेज घाट (4) खंबाटकी घाट
Flemingo (Rohit) birds are found in which of the following ghat ?
(1) Thalghat (2) Borghat
(3) Malshej ghat (4) Khambatki ghat

81. महाराष्ट्रातील खालीलपैकी कोणत्या ठिकाणी सर्वात जास्त पाऊस पडतो ?
(1) महाबळेश्वर (2) माथेरान
(3) लोणावळा (4) आंबोली
Which of the following place in Maharashtra gets highest rainfall ?
(1) Mahabaleshwar (2) Matheran
(3) Lonavala (4) Amboli

82. खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने एल् निनो संबंधी **बरोबर** आहे/आहेत ?
(a) हा उष्ण पाण्याचा प्रवाह आहे
(b) हा पेरुच्या किनाऱ्यावर जून महिन्यात आढळतो.
(c) पॅसिफीक महासागराच्या पृष्ठभागावरील तापमानात वाढ होते.
(d) भारतात पावसाचे प्रमाण घटते.
पर्यायी उत्तरे :
(1) फक्त (a) आणि (b) बरोबर
(2) फक्त (b) बरोबर
(3) फक्त (a), (c) आणि (d) बरोबर
(4) सर्व बरोबर
Which of the following statement/statements about EI Nino is/are **correct** ?
(a) It is warm water current
(b) It appears on Peru coast in June
(c) Surface water temperature goes up in Pacific
(d) India receives deficient rain
Answer options :
(1) Only (a) and (b) are correct
(2) Only (b) is correct
(3) Only (a), (c) and (d) are correct
(4) All are correct

83. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (पर्यटन ठिकाण)		स्तंभ - II (तालुका)
(a)	अकलोली उष्ण पाणी झरे	(i)	मोखाडे
(b)	सूर्यमाळ	(ii)	भिवंडी
(c)	गणेश मंदिर	(iii)	अंबरनाथ
(d)	अंबरेश्वर मंदीर	(iv)	टिटवाळा

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)
(3)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

Match the following :

	Column - I (Tourist Centre)		Column - II (Taluka)
(a)	Akloli Hot Springs	(i)	Mokhade
(b)	Suryamal	(ii)	Bhiwandi
(c)	Ganesh Mandir	(iii)	Ambarnath
(d)	Ambareshwar Mandir	(iv)	Titwala

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)
(3)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

84. खालीलपैकी कोणते उदाहरण/उदाहरणे खच दरीची आहे/आहेत ?

(a) पूर्व आफ्रिकेची दरी आणि ऱ्हाईनची दरी

(b) नर्मदा आणि तापीची दरी

(c) गंगा आणि यमुनेची दरी

(d) ब्रह्मपुत्रेची दरी

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)

(3) फक्त (a) आणि (b) (4) फक्त (d)

Which of the following is/are example/s of rift valley ?

(a) East African Valley and Rhine Valley

(b) Narmada and Tapi Valley

(c) Ganga and Yamuna Valley

(d) Brahamaputra Valley

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (b)

(3) Only (a) and (b) (4) Only (d)

---

85. खालीलपैकी कोणत्या वर्षी वन्यजीवन संरक्षण कायदा संमत करण्यात आला ?

(1) सप्टेंबर 1972 (2) सप्टेंबर 1927

(3) सप्टेंबर 1978 (4) सप्टेंबर 1987

In which of the following year Wildlife Protection Act was passed ?

(1) September 1972 (2) September 1927

(3) September 1978 (4) September 1987

---

86. तोरणमाळ हे थंड हवेचे ठिकाण खालीलपैकी कोणत्या जिल्ह्यात आहे ?

(1) धुळे (2) जळगाव (3) नंदूरबार (4) नाशिक

Toranmal Hill station is in which of the following district ?

(1) Dhule (2) Jalgaon (3) Nandurbar (4) Nasik

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

87. खालीलपैकी कोणती जिल्हे आणि थंड हवेची ठिकाणे **बरोबर** आहे ?

(a)	ठाणे	-	जव्हार
(b)	अमरावती	-	तोरणमाळ
(c)	औरंगाबाद	-	म्हैसमाळ
(d)	कोल्हापूर	-	आंबोली

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) व (d) बरोबर आहेत

(2) (a), (b) व (c) बरोबर आहेत

(3) (a) आणि (c) बरोबर आहेत

(4) (b) आणि (d) बरोबर आहेत

Which of the following pair of districts and hill station is/are **correct** ?

(a)	Thane	-	Jawhar
(b)	Amravati	-	Toranmal
(c)	Aurangabad	-	Mhaismal
(d)	Kolhapur	-	Amboli

Answer options :

(1) (a), (b) and (d) are correct

(2) (a), (b) and (c) are correct

(3) (a) and (c) are correct

(4) (b) and (d) are correct

---

88. खालीलपैकी कोणत्या कारकामुळे सर्क ची निर्मिती होते ?

(1) नदी (2) हिमनदी (3) वारा (4) सागरी लाटा

Which of the following agent of erosion form Cirque ?

(1) River (2) Glacier (3) Wind (4) Sea waves

---

89. उच्च दर्जाचे लोखंड (steel) निर्मितीसाठी खालीलपैकी कोणता धातू वापरला जातो ?

(1) बॉक्साईट (2) मँगनीज (3) तांबे (4) सोने

Which of the following mineral is used to produce high quality steel ?

(1) Bauxite (2) Manganese (3) Copper (4) Gold

---

90. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (घाट)		स्तंभ - II (मार्ग)
(a)	खंबाटकी	(i)	कोल्हापूर-रत्नागिरी
(b)	अंबा	(ii)	कराड-चिपळूण
(c)	आंबोली	(iii)	पुणे-सातारा
(d)	कुंभार्ली	(iv)	सावंतवाडी-बेळगांव

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(2)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(3)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

Match the following :

	Column - I (Ghats)		Column - II (Rout)
(a)	Khabatki	(i)	Kolhapur-Ratnagiri
(b)	Amba	(ii)	Karhad - Chiplun
(c)	Amboli	(iii)	Pune-Satara
(d)	Kumbharli	(iv)	Sawantwadi - Belgaum

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(2)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(3)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

91. महाराष्ट्रात खालीलपैकी कोणत्या वर्षी प्रकर्शित जलविभाजक विकास कार्यक्रम सुरु करण्यात आला ?

(1) 1953 (2) 1963 (3) 1973 (4) 1983

In which of the following year Comprehensive Watershed Development Programme started in Maharashtra ?

(1) 1953 (2) 1963 (3) 1973 (4) 1983

92. महाराष्ट्रातील कोंकणच्या प्रदेशात पडणाऱ्या पावसासंबंधी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

(a) कोकणात प्रतिरोध व अभिसरण पाऊस पडतो

(b) कोकणात प्रतिरोध पाऊस पडतो.

(c) कोकणात आवर्त व अभिसरण पाऊस पडतो.

(d) कोकणात आवर्त पाऊस पडतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) बरोबर
(2) फक्त (b) बरोबर
(3) फक्त (c) आणि (d) बरोबर
(4) फक्त (a) आणि (d) बरोबर

Which of the following statement regarding type of rainfall Maharashtra Konkan region is **correct** ?

(a) Konkan gets Orographic and Convectional rain

(b) Konkan gets Orographic rain

(c) Konkan gets Cyclonic and Convectional rain

(d) Konkan gets Cyclonic rain

Answer options :

(1) Only (a) is correct
(2) Only (b) is correct
(3) Only (c) and (d) is correct
(4) Only (a) and (d) is correct

93. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (कृषि विभाग)		स्तंभ - II (प्रमुख पिके)
(a)	किनारवर्ती कोंकण	(i)	कापूस व तेलबिया
(b)	भिमा खोरे- उस्मानाबादचे पठार	(ii)	उस व दुधव्यवसाय
(c)	कृष्णा खोरे	(iii)	भात व नारळ
(d)	तापीचे खोरे	(iv)	बाजरी व तेलबिया

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(2)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(3)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(4)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)

Match the following :

	Column - I (Agro regions)		Column - II (Major crops)
(a)	Coastal Konkan	(i)	Cotton and Oilseeds
(b)	Bhima basin-Usmanabad Plateau	(ii)	Sugarcane and dairy
(c)	Krishna basin	(iii)	Rice and coconut
(d)	Tapi basin	(iv)	Bajra and oilseeds

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(2)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(3)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(4)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)

94. भारतीय जनगणना संख्येनुसार खालीलपैकी कोणती वस्ती नागरी वस्ती म्हणून समजली जाते ?

(a) महानगरपालिका/नगरपालिका असणे

(b) 5,000 पेक्षा जास्त लोकसंख्या

(c) 50 टक्के लोक बिगर शेती व्यवसाय करणारे

(d) लोकसंख्येची घनता दर चौ. कि.मी.ला 400 पेक्षा जास्त.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (b), (c) आणि (d) (3) (a), (b) आणि (d) (4) वरील सर्व

According to Census of India which of the following settlement is considered as Urban ?

(a) If there is Corporation/Municipality.

(b) Population above 5,000

(c) 50 percent population is working in non-agricultural activities

(d) Density of population more than 400 persons per sq.km.

Answer options :

(1) (a), (b) and (c) (2) (b), (c) and (d) (3) (a), (b) and (d) (4) All the above

---

95. खालीलपैकी कोणती अन्नसाखळी **बरोबर** आहे ?

(1) गवत → टोळ → ससाणा → साप

(2) टोळ → गवत → साप → ससाणा

(3) गवत → टोळ → साप → ससाणा

(4) ससाणा → साप → टोळ → गवत

Which of the following Food Chain is **correct** ?

(1) Grass → Grass hopper → Hawk → Snake

(2) Grass hopper → Grass → Snake → Hawk

(3) Grass → Grass hopper → Snake → Hawk

(4) Hawk → Snake → Grass hopper → Grass

---

96. खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहेत ?

(a) आंतर उष्ण कटिबंधीय केंद्रीभवन पट्ट्याचे ऋतुमानानुसार स्थानांतर होत असते व यावर मान्सूनचे आगमन व निर्गमन अवलंबून असते.

(b) पश्चिम आशियात भूपृष्ठापासून सुमारे 3 कि.मी. उंचीवर वाहणाऱ्या पश्चिमी जेट स्ट्रीम ह्या वाऱ्यांचा प्रभाव मान्सून हवामानावर होतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a)
(2) फक्त (b)
(3) (a) आणि (b)
(4) वरीलपैकी एकही नाही

Which of the following statement is/are **correct** ?

(a) The advancement and retreat of monsoon is dependent on the seasonal shifting of the Intertropical Convergence Zone.

(b) The Westerly Jet streams blowing at an altitude of 3 k.m. from the surface in Western Asia affect the monsoon.

Answer options :

(1) Only (a)
(2) Only (b)
(3) (a) and (b)
(4) None of the above

---

97. खालीलपैकी वनशेतीचे कोणते फायदे आहेत ?

(a) उत्तम जमीनी वापराची खात्री

(b) नोकऱ्या निर्माण करणे

(c) फक्त कुटूंबातील लोकांसोबत शेतजमीन व्यवस्थापन करणे

(d) मृदेतील जलसंवर्धन करणे

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c) (3) फक्त (c) (4) (a), (b) आणि (d)

Which of the following is/are advantage of Agrow forestry ?

(a) To ensure better land use

(b) To generate employment

(c) To manage agricultural land only with family members

(d) To conserve soil moisture

Answer options :

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c) (3) Only (c) (4) (a), (b) and (d)

---

98. प्रगत सिंचन सुविधा, पडीक जमीनींचे शेतजमीनीत रूपांतर, प्रकर्षित कृषी व शेत मजुरांची मागणी, ह्या सर्वांमुळे जास्त लोकसंख्या असलेल्या मागास ग्रामीण क्षेत्रातून तीव्र बेकारीमुळे स्थलांतर होत असते. अशा स्थलांतरास ________ प्रकारचे स्थलांतर म्हणतात.

(1) शहरी ते शहरी (2) ग्रामीण ते ग्रामीण

(3) ग्रामीण ते शहरी (4) शहरी ते ग्रामीण

The areas with advanced irrigation facilities, reclamation of waste land, intensification of agriculture and demand for agricultural labourers attract rural people from backward rural areas that are overpopulated and experiencing acute unemployment. Such migration is known as ________ type of migration.

(1) Urban to Urban (2) Rural to Rural

(3) Rural to Urban (4) Urban to Rural

---

99. विखुरलेल्या वस्त्यांची खालीलपैकी कोणती वैशिष्टे **बरोबर** आहेत ?

(a) मर्यादित लोकवस्ती

(b) सामाजिक सेवांची उपलब्धता

(c) प्रदूषणमुक्त पर्यावरण

(d) दैनंदिन प्रवासाची गरज नाही

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) बरोबर (2) (b) आणि (c) बरोबर

(3) (a), (c) आणि (d) बरोबर (4) (b) आणि (d) बरोबर

Which of the following characteristics of the dispersed settlement is/are **correct** ?

(a) Limited population

(b) Availability of Social Services

(c) Pollution free environment

(d) No daily Commuting

Answer options :

(1) (a) and (b) correct (2) (b) and (c) correct

(3) (a), (c) and (d) correct (4) (b) and (d) correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

100. खालीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(a) महाराष्ट्रात सर्वात जास्त विहिरींची घनता सांगली व सोलापूर जिल्ह्यात असून, सर्वात कमी घनता कोकण विभागात व नागपूर विभागात आहे.

(b) महाराष्ट्रात तलाव जलसिंचनाचे प्रमाण 15% असून विदर्भातील बहुतेक जिल्ह्यात तलावाच्या साहाय्याने 60 टक्के पाणी पुरवठा केला जातो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a)
(2) फक्त (b)
(3) (a) आणि (b)
(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही.

Which of the following statements is/are **correct** ?

(a) The highest density of wells in Maharashtra is in the districts of Sangli and Solapur, while the least density is found in the Konkan and Nagpur divisions.

(b) The percentage of Tank irrigation in Maharashtra is 15% and the water supply in most of Vidarbha districts from tanks is 60%.

Answer options :

(1) Only (a)
(2) Only (b)
(3) (a) and (b)
(4) None the above

---

101. नैऋत्य मान्सूनच्या काळात पावसात साधारण एक वा दोन आठवडे पडणाऱ्या खंडाला 'मान्सून मधील खंड' असे म्हणतात. खालीलपैकी कोणते कारण हे त्यासाठी **बरोबर** आहे ?

(a) पाऊस घेऊन येणारे उष्ण कटिबंधीय आवर्ते वारंवार निर्माण न झाल्याने

(b) उत्तर भारतात मान्सून द्रोणाच्या स्थानामुळे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a)
(2) फक्त (b)
(3) (a) व (b) दोन्ही
(4) यापैकी कोणतेच नाही.

The break of 1 or 2 weeks during the monsoon season is called as 'Monsoon Break'. Which of the following is the **correct** reason for it ?

(a) Failure in the development of Tropical Cyclones. Which bring rain

(b) The location of the monsoon trough in North India.

Answer options :

(1) (a) only
(2) (b) only
(3) Both (a) and (b)
(4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

102. महाराष्ट्रातील खालीलपैकी कोणत्या जिल्ह्यात सर्वात कमी तालुके आहेत ?

(1) सिंधुदुर्ग (2) रायगड (3) धुळे (4) नंदूरबार

Which of the following district has the lowest number of talukas in Maharashtra ?

(1) Sindhudurg (2) Raigad (3) Dhule (4) Nandurbar

---

103. परिसंस्था बद्दल खालील कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(a) परिसंस्था ही जैविक व भौतिक पर्यावरणाची बेरीज असते.

(b) परिसंस्था एक निर्धारीत क्षेत्र व्याप्त करते.

(c) सौर ऊर्जा परिसंस्थेचा प्रमुख स्रोत आहे.

(d) परिसंस्थेचे ऊर्जा, जैविक, भौतिक हे तीन प्रमुख घटक आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (c) व (d) बरोबर आहेत (2) फक्त (a), (c) व (d) बरोबर आहेत

(3) फक्त (b), (c) व (d) बरोबर आहेत (4) सर्व बरोबर आहेत

Which of the following are **correct** about Eco system ?

(a) An Eco system represents the sum of all living organisms and physical environment.

(b) Eco system occupies certain well defined area on the earth.

(c) Solar energy is the most significant source of energy.

(d) Three basic components of eco system include, energy, biotic and abiotic.

Answer options :

(1) Only (c) and (d) are correct (2) Only (a), (c) and (d) are correct

(3) Only (b), (c) and (d) are correct (4) All are correct

---

104. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (नद्या)		स्तंभ - II (धरणे)
(a)	अरुणावती	(i)	पुरमेपाडा
(b)	कान	(ii)	करवंद
(c)	कानोली	(iii)	मलंगगाव
(d)	बोरी	(iv)	बोरकुंड

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(2)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
(3)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(4)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)

Match the following :

	Column - I (Rivers)		Column - II (Dams)
(a)	Arunavati	(i)	Purmepada
(b)	Kan	(ii)	Karvand
(c)	Kanoli	(iii)	Malangao
(d)	Bori	(iv)	Borkund

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(2)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
(3)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(4)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)

105. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (स्थानिक वारे)		स्तंभ - II (प्रदेश)
(a)	सांता अॅना	(i)	द. आफ्रिका
(b)	सिरोक्को	(ii)	कॅलिफोर्निया
(c)	बर्ग	(iii)	दक्षिण-पूर्व ऑस्ट्रेलिया
(d)	ब्रिक फायढर	(iv)	उ. आफ्रिका

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(2)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(3)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

Match the following :

	Column - I (Local Wind)		Column - II (Region)
(a)	Santa Ana	(i)	S. Africa
(b)	Sirocca	(ii)	California
(c)	Berg	(iii)	S.E. Australia
(d)	Brick fielder	(iv)	N. Africa

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(2)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(3)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

106. तीन हजार मीटर उंचीचा पर्वत ज्याच्या पायथ्याशी तापमान जर 30° से. असेल तर त्याच्या माथ्यावर तापमान किती असेल ?

(1) 15°C (2) −10.5°C (3) 10.5°C (4) −15°C

A mountain is 3,000 m high. If the temperature at its bottom is 30°C, what will be temperature at its top ?

(1) 15°C (2) −10.5°C (3) 10.5°C (4) −15°C

107. खालीलपैकी महाराष्ट्रातील कोणत्या जिल्ह्यांच्या मुख्य भागाचा समावेश आवर्षणाचा खरीप व रब्बी कृषी हवामानाच्या विभागात होतो ?

(a) अहमदनगर, सोलापूर, सांगली
(b) अहमदनगर, भंडारा, गडचिरोली
(c) सोलापूर, कोल्हापूर, सांगली
(d) अमरावती, बीड, अकोला

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) व (b) (2) (b) व (c) (3) फक्त (a) (4) फक्त (d)

Major Part of which of the following districts fall in the group of drought prone Rabi and Kharif crop agro-climatic region of Maharashtra ?

(a) Ahemadnagar, Solapur, Sangli
(b) Ahemadnagar, Bhandara, Gadchiroli
(c) Solapur, Kolhapur, Sangli
(d) Amravati, Beed, Akola

Answer options :

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c) (3) Only (a) (4) Only (d)

---

108. खालीलपैकी कोणत्या विधानांचा पर्यावरण आघात मूल्यनिर्धारण (EIA) साठी समावेश करावा ?

(a) नियोजित प्रकल्पाची अंमलबजावणी होण्याआधी पर्यावरण परिस्थीतींचा आढावा घेणे
(b) पर्यायी प्रकल्पांचा विचार करणे
(c) अपरिहार्य प्रतिकूल परिणामांबाबत प्रतिपादन.
(d) समाजासाठी नफा-नूकसानीचे मूल्यमापन करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (c), (d) (2) फक्त (b), (c), (d)
(3) फक्त (a), (b), (c) (4) वरील सर्व

Which of the following statements must be included in EIA (Environment Impact Assessment) ?

(a) Presentation of Environment conditions before the project plan implementation.
(b) Presentation of alternative projects.
(c) Statements on unavoidable adverse effects.
(d) Evaluation of cost-benefit to the society.

Answer options :

(1) Only (a), (c), (d) (2) Only (b), (c), (d)
(3) Only (a), (b), (c) (4) All the above

---

109. महाराष्ट्रातील खालीलपैकी कोणत्या जिल्ह्याची लोकसंख्येची घनता दर चौरस कि.मी. ला 800 पेक्षा जास्त आहे ?

(1) पुणे (2) कोल्हापूर (3) ठाणे (4) नागपूर

Which of the following district in Maharashtra has density of population above 800 persons per square km. ?

(1) Pune (2) Kolhapur (3) Thane (4) Nagpur

---

110. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (पर्यावरण विधि स्थापना)		स्तंभ - II (वर्ष)
(a)	पर्यावरण संरक्षण कायदा	(i)	1998
(b)	पर्यावरण स्नेही उत्पादनावर खूण पट्टी	(ii)	1986
(c)	जैविक कचरा नियोजन	(iii)	1999
(d)	पुन्हा वापरण्यासाठी प्लॉस्टीकचे उत्पादन व वापर नियम	(iv)	1991

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(2)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)

Match the following :

	Column - I (Environment Legislations)		Column - II (Year)
(a)	Environment Protection Act	(i)	1998
(b)	Scheme of Labelling Environment Friendly Products	(ii)	1986
(c)	Biomedical Waste Management	(iii)	1999
(d)	Recycled Plastics Manufacture and, Usage Rules	(iv)	1991

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(2)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

111. खालीलपैकी कोणता कालखंड भारतीय लोकसंख्येच्या वाढीचा खुंटलेला काळ म्हणून ओळखला जातो ?

(1) 1901 - 1921 (2) 1921 - 1951 (3) 1951 - 1981 (4) 1981 - 2011

Which of the following period is known as the period of stagnant population of India ?

(1) 1901 - 1921 (2) 1921 - 1951 (3) 1951 - 1981 (4) 1981 - 2011

---

112. जोड्या लावा :

स्तंभ - I (पर्यावरण विधिस्थापना)	स्तंभ - II (वर्ष)
(a) महापालिका घन कचरा व्यवस्थापन नियम	(i) 1988
(b) राष्ट्रीय वन धोरण	(ii) 2002
(c) जैवविविधता कायदा	(iii) 2000
(d) पर्यावरण (संरक्षण) कायदा	(iv) 1986

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(2)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(3)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(4)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)

Match the following :

Column - I (Environment Legislations)	Column - II (Year)
(a) The Municipal Solid Waste Management Rules	(i) 1988
(b) National Forest Policy	(ii) 2002
(c) Biological diversity Act	(iii) 2000
(d) Environment (Protection) Act	(iv) 1986

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(2)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(3)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(4)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)

---

113. खालीलपैकी कोणत्या जिल्ह्यांचा कांही भाग पर्जन्य छायेच्या काळ्या व करड्या मृदेच्या कृषी हवामान विभागात येतो ?
(a) सातारा, कोल्हापूर, सोलापूर
(b) सातारा, कोल्हापूर, पुणे
(c) कोल्हापूर, धुळे, जळगाव
(d) बीड, धुळे, बुलढाणा

पर्यायी उत्तरे :
(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c) (3) फक्त (b) (4) (a), (b) आणि (d)

Which of the following districts some part fall in the group of Rain shadow black and gray soil agro-climatic region ?
(a) Satara, Kolhapur, Solapur
(b) Satara, Kolhapur, Pune
(c) Kolhapur, Dhule, Jalgav
(d) Beed, Dhule, Buldhana

Answer options :
(1) (a) and (b) (2) (b) and (c) (3) Only (b) (4) (a), (b) and (d)

---

114. खालीलपैकी कोणत्या राष्ट्रीय महामार्गावर धुळे वसलेले आहे ?
(1) NH1 (2) NH3 (3) NH7 (4) NH10

Dhule is located on the which of the following National Highway ?
(1) NH1 (2) NH3 (3) NH7 (4) NH10

---

115. खालीलपैकी कोणते गुणधर्म हे पाण्याविषयी **बरोबर** आहेत ?
(a) पाणी पृथ्वीवर घन, द्रव व वायु ह्या तीनही माध्यमात आढळते.
(b) जवळ जवळ सर्व पदार्थ विरघळविण्याची क्षमता पाण्यात असते.
(c) ऊर्जा राखून ठेवण्याची क्षमता पाण्यात असते.
(d) ह्यामुळे जीव सृष्टीतील मूलद्रव्यांचे अभिसरण होण्यास मदत होते.

पर्यायी उत्तरे :
(1) फक्त (a) आणि (b) (2) फक्त (b) आणि (c)
(3) फक्त (b), (c) आणि (d) (4) वरील सर्व

Which of the following properties of water are **correct** ?
(a) Water is found in all three forms solid, liquid and gasaus on the earth.
(b) It has ability to dissolve in almost all substances.
(c) It has the ability to store heat.
(d) It helps in the circulation of elements in the Biosphere.

Answer options :
(1) Only (a) and (b) (2) Only (b) and (c)
(3) Only (b), (c) and (d) (4) All the above

---

116. जमिनीच्या कार्यक्षम व्यवस्थापक पद्धतीपैकी असलेली रूंद वाफा सरी पद्धत (बी बी एफ) ही _________ यांनी विकसित केली आहे.

(1) सी.आर.आय.डी.ए. (2) आय.सी.आर.आय.एस.ए.टी.
(3) आय.सी.ए.आर (4) आय.ए.आर.आय.

BBF is one of the most efficient land management practices evolved by _________.

(1) CRIDA (2) ICRISAT
(3) ICAR (4) IARI

---

117. अंडी उत्पादनाकरिता योग्य तापमान _________ ते _________ °से या दरम्यान असते.

(1) 10 ते 16°से. (2) 8 ते 12°से. (3) 12 ते 16°से. (4) 9 ते 12°से.

Optimum temperature for egg production are in the range of _________ °C to _________ °C.

(1) 10 to 16°C (2) 8 to 12°C (3) 12 to 16°C (4) 9 to 12°C

---

118. मातीची धूप कृषिविद्या विषयक उपाय योजनेद्वारे नियंत्रित करता येते, जेंव्हा जमिनीचा उतार _________ टक्के इतके असेल.

(1) दोन पेक्षा कमी (2) दोन पेक्षा जास्त
(3) सहा ते दहा (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Agronomic measures can controlle soil erosion when the soil slope is _________ percent.

(1) less than 2 (2) more than 2
(3) 6 to 10 (4) none of the above

---

119. उफणनी प्रक्रियेसाठी वाऱ्याची किमान गती किती असावी ?

(1) 15 कि.मी/तास (2) 20 कि.मी/तास (3) 25 कि.मी/तास (4) 10 कि.मी/तास

How much minimum wind speed is required for winnowing operation ?

(1) 15 km/hr (2) 20 km/hr (3) 25 km/hr (4) 10 km/hr

---

120. फिरत्या तुषार सिंचनामुळे भिजणारे क्षेत्र हे खालील सूत्राच्या सहायाने अंदाजेत (मोजता) करता येते.

(1) $\text{आर.ए.} = \frac{\text{क्यू}}{360 \times \text{अ}}$ (2) $\text{आर} = 1.35\sqrt{\text{डी.एच.}}$

(3) $\text{क्यू} = \text{सी.ए.}\sqrt{2\,\text{जी.एच.}}$ (4) $\text{क्यू} = \frac{\text{एस}_1 \times \text{एस.एम.} \times \text{आय}}{360}$

The area covered by a rotating head sprinkler can be estimated from following formula :

(1) $Ra = \frac{Q}{360 \times A}$ (2) $R = 1.35\sqrt{dh}$

(3) $Q = CA\sqrt{2gh}$ (4) $Q = \frac{S_1 \times SM \times I}{360}$

---

121. जमीन तयार करण्यासाठी उपयुक्त असलेल्या अजैविक घटकांचा गट निवडा.

(1) पाऊस, तापमान, प्राणीजात आणि रसायने

(2) आम्ल पाऊस, तापमान, वनस्पतीजात आणि प्राणी

(3) पाऊस, तापमान, भिन्नता आणि आम्ल पाऊस

(4) प्राणी, किटक, जीवाणू आणि सुक्ष्म जीव

Choose the correct group of abiotic components that helps in the formation of soil :

(1) Rain, Temperature, Fauna and Chemicals

(2) Acid rain, Temperature, Flora and Animals

(3) Rains, Temperature, Variation and acid rains

(4) Animals, insects, Bacteria and microorganism

---

122. पिकाला त्याच्या कालावधीत शेतामध्ये आवश्यक एकुण पाण्याची मात्रा म्हणजे :

(1) डेल्टा (Δ) (2) ड्युटी

(3) पाणी समतुल्यता (4) सिंचन समतुल्यता

Total depth of water required for crop during its duration in field is :

(1) Delta (Δ) (2) Duty

(3) Moisture equivalent (4) Irrigation equivalent

---

123. 6.5 पेक्षा कमी सामू (pH) असलेल्या मृदेला __________ मृदा म्हणतात.

(1) अम्लधर्मी (2) अल्कधर्मी (3) उदासिन (4) वरील सर्व

The soils with pH less than 6.5 are called as __________ soils.

(1) Acidic (2) Alkaline (3) Neutral (4) All of these

---

124. ज्या वनस्पती सुर्यप्रकाशामध्ये अत्यंत चांगल्या वाढतात परंतु सावलीमध्ये कमी चांगल्या प्रकारे वाढतात त्यांना __________ वनस्पती म्हणतात.

(1) हेलिओफाईट्स (2) फॅकल्टेटिव्ह स्कीओफाईट्स

(3) फॅकल्टेटिव्ह हेलिओफाईटस् (4) सिओफाईट्स

The plants which grows best in sunlight but can grow fairly well under shade are called as __________.

(1) Heliophytes (2) Facultative Sciophytes

(3) Facultative heliophytes (4) Sciophytes

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

125. वालुकामय मृदेमध्ये पाणी वापर क्षमता ही मोकाट पाणी देण्याच्या पद्धतीच्या तुलनेत तुषार सिंचनामुळे _________ पटीत वाढते.

(1) 4 - 5 (2) 3 - 4 (3) 6 - 7 (4) 5 - 6

In sandy soil water use efficiency is increased by _________ times with sprinkler irrigation compared to flood irrigation.

(1) 4 - 5 (2) 3 - 4 (3) 6 - 7 (4) 5 - 6

---

126. 100 ते 300 घ.मी. आकाराचे शेततळे खोदल्यास, जमिनीच्या पृष्ठभागापासून वाहून जाणारे _________ पाणी साठवता येते.

(1) 10 टक्के (2) 20 टक्के (3) 30 टक्के (4) 40 टक्के

Farm ponds of size 100 to 300 m^3 may be dug to store _________ of runoff.

(1) 10 percent (2) 20 percent (3) 30 percent (4) 40 percent

---

127. प्रकाश तीव्रता जेथे प्रकाशसंश्लेषणाचा दर फक्त श्वसन क्रियेची गरज भागविण्याएवढा समान असतो त्याला काय म्हणतात ?

(1) भरपाई बिंदू (2) प्रकाश संश्लेषण बिंदु

(3) प्रकाश बिंदू (4) संपृक्तता बिंदु

Light intensity at which the rate of photosynthesis is just equal to meet respiration requirements is called as :

(1) Compensation point (2) Photosynthesis point

(3) Light point (4) Saturation point

---

128. अधिकतम उत्पादन आणि पाणी वापरक्षमता हे फक्त _________ द्वारे शक्य आहे.

(1) योग्य प्रमाणात जमिनीतील ओलावा (2) योग्य तोटाची संख्या

(3) प्रमाणशीर खते (4) वरील सर्व

The highest yield and water use efficiency is possible only through _________.

(1) Levels of soil moisture regime (2) Optimum plant population

(3) Balanced fertilization (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

129. खालील विधानातून **बरोबर** उत्तर शोधा.

(a) चिकण मातीमध्ये पाणी आणि हवा हालचाल रोखली जाते.

(b) चिकण मातीची पाणी धारण क्षमता अधिक असते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) बरोबर आहे (2) (b) बरोबर आहे

(3) दोन्ही (a) व (b) बरोबर आहेत (4) कोणतेही बरोबर नाही

Choose the **correct** answer from the following :

(a) In clay soil water and air movement is restricted

(b) Water holding capacity of clay soil is high

Answer options :

(1) (a) is correct (2) (b) is correct

(3) Both (a) and (b) are corret (4) None is correct

---

130. भात पिकात नैसर्गिक नत्र स्थिरीकरण करणारे निळे हिरवे शेवाळाचे कुळ कोणते :

(1) सायनोफायटा (2) ॲनाबेना

(3) क्लोरोफायटा (4) वरीलपैकी एकही नाही.

The genera of blue green algae, that fixes atmospheric nitrogen in rice is :

(1) Cyanophyta (2) Anabaena

(3) Chlorophyta (4) None of the above

---

131. भारताच्या एकूण वार्षिक पर्जन्यमानाच्या किती प्रतिशत पाणी जमिनीत मुरते ?

(1) 7.51 टक्के (2) 8.56 टक्के (3) 9.52 टक्के (4) 1.00 टक्के

What is percent of the ground water recharge from the total amount of rainfall in India ?

(1) 7.51 percent (2) 8.56 perpercent (3) 9.52 percent (4) 1.00 percent

---

132. ढग बिजकरण तंत्रामध्ये कोणते रसायन वापरण्यात येते ?

(1) सोडीयम ऑक्साईड (2) कार्बन डाय ऑक्साईड

(3) सिल्व्हर नायट्रेट (4) सिल्व्हर आयोडाईड

Which chemical is used in cloud Seeding Technique ?

(1) Sodium oxide (2) Carbon dioxide

(3) Silver nitrate (4) Silver iodide

---

133. नाचणी/नागली पिकाच्या अवशेषापासून जमिनीमध्ये _________ किलो नत्र/हेक्टरी घातला जातो.

(1) 25 (2) 43 (3) 34 (4) यापैकी नाही

Finger millet crop residues add _________kgN/ha in soil.

(1) 25 (2) 43 (3) 34 (4) None of these

---

134. जेंव्हा तापमान ________ ________ या दरम्यान असते तेंव्हा जास्तीत जास्त कोरड्या (शुष्क) पदार्थाचे उत्पादन होते.

(1) 15 ते 20°से. (2) 20 ते 30°से. (3) 18 ते 24°से. (4) 22 ते 30°से.

The maximum production of dry matter occures when the temperature ranges from ________ ________.

(1) 15 to 20°C (2) 20 to 30°C (3) 18 to 24°C (4) 22 to 30°C

135. तुषार सिंचन पद्धती विशेषत: कोणत्या जमिनीकरता योग्य आहे ?

(1) रेताड जमीन (2) चिकण मातीची जमीन
(3) सेंद्रीय जमीन (4) पोयट्याची जमीन

Sprinkler irrigation system is particularly suited for which soil ?

(1) Sandy soil (2) Clayey soil
(3) Organic soil (4) Silt soil

136. अमोनियाचे रूपांतर नायट्रेट रूपामध्ये होणाऱ्या सूक्ष्मजैव प्रक्रियेला ________ असे म्हणतात.

(1) नत्रीकरण (2) नत्र स्थिरीकरण
(3) अमोनियाकरण (4) खनिजीकरण

The microbial process in which ammonia is converted into Nitrate is known as ________.

(1) Nitrification (2) Nitrogen fixation
(3) Ammonification (4) Mineralisation

137. व्हर्टीसोल्स्ना साधारणपणे ________ म्हणतात.

(1) काळी जमीन (2) तांबडी जमीन (3) गाळाची जमीन (4) सेंद्रिय जमीन

Vertisols are commonly called as ________.

(1) Black soils (2) Red soils (3) Alluvial soils (4) Organic soils

138. कोळसा खाणीमधून बाहेर पडणाऱ्या आम्लयुक्त टाकाऊ द्रव्यामध्ये ________ हा अत्यंत घातक प्रदुषक होय, जो पाणी जड होण्यास कारणीभूत ठरतो.

(1) हायड्रोक्लोरिक ॲसिड (2) सल्फ्युरिक ॲसिड
(3) नायट्रीक ॲसिड (4) वरीलपैकी एकही नाही.

________ acid waste from coal mines is a serious pollutant that increases the hardness of water.

(1) HCl (2) H_2SO_4
(3) HNO_3 (4) None of these

139. ज्या ठिकाणी मातीत (जमिनीत) तुलनात्मकदृष्ट्या पाणी झिरपत नाही आणि माती चिकणमाती प्रकारची असते त्या ठिकाणी नरम (कमी) उतारावरील जमिनी उदा. 8 टक्क्यांपेक्षा कमी उतार जास्त पर्जन्यमान (800 मि.मी. पेक्षा जास्त) त्याठिकाणी _________ याची शिफारस करण्यात येते.

(1) समपातळी बांधबंदिस्ती (2) बेंच खाचरे
(3) ढाळीचे बांध (4) ढाळीचे खाचरे

_________ are recommended on mildly slopx lands ie-lebs than 8 percent and high rainfall (more than 800 mm) where soils are relatively impermeable and claxex nature.

(1) Contour bunding (2) Bench terraces
(3) Graded bunds (4) Graded trenches

140. जमिनीमध्ये रेती, पोयटा व चिकणमातीच्या सापेक्ष टक्केवारीस _________ म्हणतात.

(1) मृदेची संरचना (2) जमिनीचा पोत (3) जमिनीची सच्छिद्रता (4) मातीची घनता

Relative percentage of sand, silt and clay in a soil is known as _________.

(1) Soil structure (2) Soil texture (3) Soil porocity (4) Soil density

141. पाणलोट क्षेत्राची सिमा _________ या नावाने ओळखतात.

(1) भूमी विभाजक (2) सिंचन विभाजक
(3) निचरा विभाजक (4) क्षेत्र विभाजक

The boundaries of a watershed are known as a :

(1) Land divide (2) Irrigation divide
(3) Drainage divide (4) Area divide

142. जंगलातील झाडांच्या रोपांचे मरण्याचे कारण म्हणजे –

(1) प्रकाशाची तीव्रता कमी होणे
(2) तेजस्वी प्रकाशाने नुकसान होणे
(3) अन्नद्रव्यांसाठी मुळांमध्ये स्पर्धा असणे
(4) वरील पैकी एकही नाही.

Death of tree seedlings in forest is due to _________.

(1) Reduced light intensities
(2) Injure by bright sun light
(3) Competition in roots for nutrients
(4) None of the above

143. IWMI म्हणजे :

(1) आंतरराष्ट्रीय हवामान व्यवस्थापन संस्था
(2) आंतरराष्ट्रीय तण व्यवस्थापन संस्था
(3) आंतरराष्ट्रीय पाणी व्यवस्थापन संस्था
(4) आंतरराष्ट्रीय वन्य जीव व्यवस्थापन संस्था

IWMI means :

(1) International Weather Management Institute
(2) International Weed Management Institute
(3) International Water Management Institute
(4) International Wildlife Management Institutes

---

144. भारतात मृदा संधारण संशोधनाची सुरुवात 1923 साली _________ येथे कोरडवाहू शेती योजनेची स्थापना होऊन झाली.

(1) मांजरी, पुणे (महाराष्ट्र) (2) धारवाड (कर्नाटक)
(3) गुंटूर (आन्ध्र प्रदेश) (4) पंतनगर (उत्तराखंड)

Soil Conservation Research in India started as early as 1923 with the establishment of Dry farming scheme of _________.

(1) Manjari, Pune (Maharashtra) (2) Dharwad (Karnataka)
(3) Guntoor (Andhra Pradesh) (4) Pantnager (Uttarakhand)

---

145. सिंचन आयोगाने 1972 मध्ये अंदाज केलेला एकूण भूगर्भातील पाणी प्रवाह _________ हा होय.

(1) 40.00 दशलक्ष हेक्टर मीटर (2) 67.00 दशलक्ष हेक्टर मीटर
(3) 45.00 दशलक्ष हेक्टर मीटर (4) 65.00 दशलक्ष हेक्टर मीटर

The irrigation commission (1972) estimated total amount of regenerated ground water flow of _________.

(1) 40.00 M. ha m. (2) 67.00 M. ha m.
(3) 45.00 M. ha m. (4) 65.00 M. ha m.

---

146. उष्ण व गैरउष्ण तरंगलांबी वेगळ्या करण्यासाठी कशाचा उपयोग होतो ?

(1) तरंगलांबी गाळणी (2) त्रिकोणाकार लोलक (प्रिझम)
(3) डायक्रोईक ग्रेटिंग (द्विवर्णी जालक) (4) प्रिझम व डायक्रोईक ग्रेटिंग (द्विवर्णी जालक)

Which is used to separate thermal and non-thermal wavelengths ?

(1) Wavelength filter (2) Prism
(3) Dichroic grating (4) Prism and dichroic grating

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

147. खालील पैकी कोणता डेटा रास्टर डेटा स्वरूपात **नाही** ?

(1) .बी.एम.पी. (2) .जी.आय.एफ. (3) .टी.आय.एफ.एफ. (4) .एस.एच.पी.

Which of the following data is **not** Raster data format ?

(1) .BMP (2) .GIF (3) .TIFF (4) .SHP

---

148. विद्युत चुंबकीय वर्णक्रमाचे दृश्यमान तरंगलांबी क्षेत्र खालीलपैकी कोणते आहे ?

(1) 0.4 μm ते 0.7 μm (2) 3 Å ते 0.3 μm

(3) 0.3 μm ते 0.3 cm (4) 3 cm ते 3 km

Which is the visible wavelength region of Electromagnetic Spectrum ?

(1) 0.4 μm to 0.7 μm (2) 3 Å to 0.3 μm

(3) 0.3 μm to 0.3 cm (4) 3 cm to 3 km

---

149. कोणत्या तारखेस कार्टोसॅट 2E हा उपग्रह लाँच झाला ?

(1) 27 जानेवारी 2017 (2) 23 जून 2017

(3) 15 फेब्रुवारी 2017 (4) 14 एप्रिल 2017

On which date satellite Cartosat 2E have been launched ?

(1) 27th January 2017 (2) 23rd June 2017

(3) 15th February 2017 (4) 14th April 2017

---

150. पार्श्व खडकांवर होणारा विरंजक परिणाम व वनस्पती घनतेमध्ये होणाऱ्या बदलांमुळे उष्णजलीय संक्रमणाने रूपांतरीत खडक हे अवकाशिय छायाचित्रात कोणत्या माध्यमातून बदलेले दिसतात ?

(1) छायाचित्राची रंगछटा व पोत (2) खडकांचा रंग

(3) छायाचित्राची रंगछटा (4) छायाचित्राची पोत

How hydrothermal alteration of rocks appear in aerial photographs due to bleaching effect on wall rock and differences in vegetation density ?

(1) Photographic tone and texture (2) Colour of rocks

(3) Photographic tone (4) Photographic texture

-o0o-

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

सूचना — (पृष्ठ 1 वरून पुढे....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षाकक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षाकक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्रश्न क्रमांक **201.** सतीची चाल नष्ट करण्यासीठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर "(3) राजा राममोहन रॉय" असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर "(3)" होईल. यास्तव **खालीलप्रमाणे** प्रश्न क्र. 201 समोरील उत्तर-क्रमांक "③" हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. 201. ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तरक्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्नक्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

SEAL